

Policy brief Bewapende Drones

Datum: 15 april 2014

Contact: Wim Zwijnenburg

zwijnenburg@paxforpeace.nl, (+31)6-48981832

Voor uitgebreide informatie over bewapende drones, zie ons [policy paper *Armed and Dangerous*](#).

Aanleiding

Op 23 april gaan de leden van de Vaste Kamercommissie voor Buitenlandse Zaken in gesprek met minister Timmermans over het Nederlandse beleid ten aanzien van bewapende drones en het onderzoek van het CAVV hierover. Minister Timmermans heeft toegezegd actief bij te dragen aan het internationale debat over bewapende drones. Het AO is een goede opstap om te komen met aanbevelingen voor de Nederlandse regering over de inzet van deze bijdrage.

Analyse

PAX is zeer bezorgd over de toenemende inzet van bewapende drones binnen en buiten reguliere gewapende conflicten. Nederland beschikt al over vele kleine en middelgrote onbewapende drones. De regering is van plan vier nieuwe middelgrote drones, zogenaamde Reapers, aan te schaffen. Dit zijn onbewapende drones die ingezet kunnen worden voor militaire operaties. De mogelijkheid dat deze in een latere fase bewapend zullen worden wordt nu opengelaten, maar dit is zeer waarschijnlijk op vrij korte termijn. Drones worden geprezen door militairen om hun tactische en operationele effectiviteit, maar daarmee is de strategische vraag naar de effectieve bijdrage van bewapende drones aan de oplossing van conflicten en het realiseren van duurzame veiligheid niet beantwoord.

Onze zorg is dat door de lage risico's en verminderde kosten bewapende drones sneller zullen leiden tot de inzet van gewapend geweld in complexe conflictsituaties. Als gebruik van bewapende drones wraak en groeiend (gewapend) verzet aanwakkert en leidt tot angst en trauma's onder de bevolkingⁱ ondermijnt hun inzet het strategisch lange termijn doel van duurzame vrede en stabiliteit. De Speciale Rapporteur van het NAVO Parlementair Assemblee 'Science and Technology Committee' deelt deze zorgen en identificeert in zijn rapport een aantal zeer relevante vragen die nu besproken moeten worden "*and not wait until technological 'faits accomplis' make any debate obsolete*"ⁱⁱⁱ. De inzet van bewapende drones vergt internationaal debat en regulering, gelet op de vele juridische maar ook moreel-ethische, politieke en militaire vragen die hieraan verbonden zijn. De volgende zaken zijn daarbij relevant:

Juridische kaders van inzet van bewapende drones

In internationaal verband moeten duidelijke juridische kaders opgesteld worden voor inzet van bewapende drones, met name buiten gewapende conflicten. Het oprekken van de grenzen van Internationaal Humanitair Recht (IHL) door de huidige praktijken van buitenrechtelijke executies is een zorgelijke ontwikkeling die kan leiden tot uitholling van het recht op leven onder internationale mensenrechtenverdragenⁱⁱⁱ. Deze zorgen zijn recentelijk onderschreven door de VN Mensenrechtenraad^{iv}. Ook het Europees Parlement heeft recentelijk een aantal aanbevelingen gedaan aangaande het gebruik en proliferatie van bewapende drones en de Europese Commissie opgeroepen om te komen tot een gezamenlijk standpunt over bewapende drones^v.

Intelligence vergaring met onbewapende drones

In geval van inzet van onbewapende drones moeten er met bondgenoten duidelijke afspraken worden gemaakt over informatie-uitwisseling tijdens operaties en het doel ten behoeve waarvan informatie wordt gevraagd en gedeeld zodat informatie niet wordt gebruikt voor buitenrechtelijke executies of andere operaties die niet in overeenstemming zijn met het internationaal humanitair recht^{vi}. De Tweede Kamer heeft middels de motie Van Bommel ([nr. 21, 33 750 V](#)) de regering verzocht expli-

ciet als voorwaarde voor het delen van inlichtingen te stellen dat deze niet gebruikt mogen worden voor illegale targeted killings. Het is echter onduidelijk hoe de regering dit kan en zal waarborgen. Deze vraag is zeker relevant nu is gebleken dat door Nederland vergaarde inlichtingen door de VS zijn gebruikt voor haar illegale droneprogramma in Somalië^{vii}. Binnen nationale en internationale wetgeving heeft Nederland de plicht om er voor te zorgen dat zij niet bijdraagt aan mensenrechtenschendingen. Het leveren van inlichtingen aan een land dat dit vervolgens gebruikt voor activiteiten die mensenrechten schenden valt hier ook onder.

Roadmap voor inzet onbemande militaire systemen

Het is onduidelijk welke rol het ministerie van Defensie weggelegd ziet voor bewapende drones en andere onbemande systemen in de komende 20 tot 30 jaar. Andere krijgsmachten, o.a. die van de VS, hebben een zogenaamde *roadmap*^{viii} ontwikkeld waarin de ontwikkelingen op het gebied van robotica worden verkend en gekeken wordt welke functie zij gaan vervullen^{ix}. Een *roadmap* zou transparantie over de denkrichting van Defensie aangaande militaire robots bieden en geeft de samenleving en parlement de mogelijkheid om invloed uit toe oefenen op de manier waarop het kabinet haar keuzes maakt.

Aanbevelingen

PAX is blij met de ambities van deze regering om het debat over bewapende drones internationaal te gaan voeren. Voor het AO geven we u de volgende aanbevelingen mee:

Aanschaf

1. Bewapende drones en/of drones die in een later stadium bewapend kunnen worden moeten niet door Nederland worden aangeschaft, laat staan gebruikt worden, tenzij aan een aantal voorwaarden wordt voldaan, namelijk:
 - Bij overgaan tot bewapening van drones of aanschaf van bewapende drones dient het Parlement instemmingsrecht te hebben;
 - Bij de inzet van bewapende drones dient er te allen tijde sluitende informatie beschikbaar te zijn over het doelwit, die niet alleen vanuit *Signal Intelligence* (SIGINT) komt, maar ook geverifieerd wordt op de grond^x;
 - De inzet van bewapende drones dient te allen tijde een toegevoegde waarde en eenduidige rol te hebben bij de missie, en niet als stand-alone wapensysteem worden ingezet. Dit om te voorkomen dat de continue aanwezigheid van bewapende drones burgers een gevoel van angst en onveiligheid geven, zoals in Pakistan en Jemen het geval is.

Buitenrechtelijke executies en juridische kaders

2. Bestaand Internationaal Humanitair Recht (IHL) moet worden herbevestigd door een oproep aan lidstaten bij relevante verdragen en conventies, zoals de Derde Committee van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties, om hun visie op de interpretatie van het IHL in relatie tot buitenrechtelijke executies te verwoorden. Tevens dient de minister binnen de Europese Commissie, conform de resolutie van het Europees Parlement, te werken aan een gezamenlijk standpunt van de EU over de inzet van bewapende drones binnen en buiten conflicten, en kan hij NAVO lidstaten vragen om te komen met hun visie over de inzet van bewapende drones.

Intelligence vergaring

3. Verzoek de regering, in het licht van de motie Van Bommel ([nr. 21, 33 750 V](#)), een brief te sturen naar de Kamer over de vraag hoe verzekerd kan worden dat informatie die vergaard wordt met drones en gedeeld wordt met partnerlanden niet gebruikt kan worden voor niet-legitieme doeleinden zoals bijvoorbeeld buitenrechtelijke executies en hoe hierover duidelijke afspraken kunnen worden gemaakt met partnerlanden, zeker met het oog op de missie in Mali.

4. De regering dient te waarborgen dat de AIVD en MIVD stoppen met het delen van inlichtingen met de Verenigde Staten zolang de kans bestaat dat deze worden gebruikt voor drone-aanvallen in Somalië.
5. De regering dient op advies van de Commissie van Toezicht inzake de Inlichtingen- en Veiligheidsdiensten (CTIVD) te onderzoeken of de landen waarmee op inlichtingengebied wordt samengewerkt wel voldoende mensenrechten respecteren en zo niet deze samenwerking te staken.

Nieuw beleid

6. Vraag van Defensie een *roadmap* voor de rol van bewapende drones en onbemande systemen waarin de ontwikkelingen op het gebied van robotica worden verkend en gekeken wordt welke functie zij gaan vervullen .
7. Vraag van de Nederlandse regering een duidelijk kader met richtlijnen waarin de volgende zaken worden geadresseerd:
 - nut en noodzaak van bewapende drones in militaire operaties, zowel bij Defensie maar ook breder binnen NAVO operaties;
 - wie is verantwoordelijk voor de inzet en besluitvorming bij gebruik;
 - welke evaluaties worden toegepast bij en na inzet en hoe past dit binnen de strategie van de desbetreffende missie en de internationale veiligheidsstrategie van Nederland.

Proliferatie van drones & wapenbeheersing

8. Verzoek de regering in kaart te brengen in hoeverre bestaande export controleregimes en wapenbeheersingsverdragen een adequate bescherming bieden om te voorkomen dat technologie voor de productie en het gebruik van onbemande systemen in handen van statelijke en niet-statelijke actoren komt, die het kunnen inzetten voor schendingen van het IHL en internationale mensenrechten. Indien nodig moeten daar nieuwe maatregelen voor worden genomen.

ⁱ http://www.reprive.org.uk/press/2013_03_05_drones_in_yemen_psychological_emergency

ⁱⁱ NATO Parliamenatry Assemblée (2012) Unmanned Aerial Vehicles: Opportunities and Challenges for the Alliance. Special Report by Special Rapporteur Pierre Claude Nolin. Science and Technology Committee. Te vinden op <http://www.nato-pa.int/default.asp?SHORTCUT=3024>

ⁱⁱⁱ Heyns, C. Report of the Special Rapporteur on extrajudicial, summary or arbitrary executions to the United Nations Secretary General <http://justsecurity.org/wp-content/uploads/2013/10/UN-Special-Rapporteur-Extrajudicial-Christof-Heyns-Report-Drones.pdf>

^{iv} Conform de oproep van de Human Rights Council op 24 maart 2014

http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=A/HRC/25/L.32

^v European Parliament resolution of 27 February 2014 on the use of armed drones (2014/2567(RSP)). Te vinden op <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=TA&reference=P7-TA-2014-0172&language=EN&ring=P7-RC-2014-0201>

^{vi} Zie bijvoorbeeld de aanval van Turkije op Koerden met behulp van informatie van Amerikaanse Predators drones. Achteraf bleken het geen PKK leden te zijn, maar smokkelaars.

<http://online.wsj.com/news/articles/SB10001424052702303877604577380480677575646>

^{vii} 8 maart 2014, "Data uit Burum leiden naar piraten en terroristen", *NRC*.

<http://www.nrc.nl/nieuws/2014/03/08/data-uit-burum-leiden-naar-piraten-en-terroristen/>

^{viii} US DoD Unmanned Systems Integrated Roadmap FY2013-2038 <http://www.defense.gov/pubs/DOD-USRM-2013.pdf>

^{ix} De enige roadmap die Defensie heeft vrijgegeven gaat over grondrobots en dateert uit 2009. Zie

[https://afdelingen.kiviniira.net/media-afdelingen/DOM100000140/Activiteiten2009/0414Koosymposium/Bert Stam - Robots beslissen het gevecht.pdf](https://afdelingen.kiviniira.net/media-afdelingen/DOM100000140/Activiteiten2009/0414Koosymposium/Bert%20Stam%20-%20Robots%20beslissen%20het%20gevecht.pdf)

^x Zie de recente onthullingen over de NSA aangaande doelwitbepaling gebaseerd op alleen telefoonsignalen. <https://firstlook.org/theintercept/article/2014/02/10/the-nas-secret-role/>